

Glasilo Slovenske Krajine

NOVINE

Prihaja vsako nedeljo.

Cena na leto doma 20 Din. V Ameriko cena na leto 70 Din. Cena M. Lista je doma 5 Din, v Ameriko 30 Din. ki oba lista majo i sirote dobijo kalendar brezplačno. Ki pa samo ednoga, ga dobijo za polovično ceno.

„Vredništvo i opravištvo Novin je v Crensovcih, Prekmurje.“

Vrednik Klekl Jožef, vp. plevanoš v Crensovcih.

Rokopise i naročnino pošiljajte na uredništvo ali opravištvo Novin v Crensovce, Prekmurje. Oglasi, (inserati) se tudi tu sprejmajo. Cena ednoga kvadratnoga centimetra za ednok en dinar za večkrat popust od 5% do 40%.

Naprej.

Naprej, slovenski narod v našoj lepoj Slov. Krajini, naprej do popune zmage, — tak bi ti zakričao, moj narod, da bi se čulo od bele Lendave gor do Radgonje, da bi odmevalo do bistre Mure gor, daleč gor prek zelenoga Goriškoga do Rabe i ešče prek nje. Reši se slovensko ljudstvo vsakdanešnji skrbi, vsakdanešnjega življenja! Dobro je, bivši vogrski, zdaj prekmurski Slovenec, dobro je, či si priden, delaven, či se trudiš od ranoga zajtra do kesnoga večera i ešče mogoče prek po noči za svoje telo, za svojo družino, za svoje drage, da bi ti bilo kak najbogše. Vse to je potrebno i tudi moremo delati, vej znamo, da je sreča v deli, da je fundament zadovolnosti v mirnoj dušnoj vesti i v poštenoj skrbi za naše gospodarstvo. Istina je, da je dobro gospodarstvo fundament celoga sveta, vsega življenja. Samo da človek ma i more meti tudi višije cile. Ne samo telovno delo: motika, kosa, plug, cepé živijo človeka, ne samo zemla je naš cio, nego mamosta dosta drugoga dela, dosta lepše i zvišnejše cile. — Tam je umno, pametno gospodarstvo, štero je vse nekaj drugoga kak trud od zajtra do večera; tam je politično življenje, štero more razmiti zdaj tudi vsakši kmet, vsakši delavec, vsaki človek. Tam je dosta drugi vej življenja, za štere šče tu pri nas ne vemo, ali či znamo, se ne brigamo zadosta za nje. Kak bomo dosegli vse to?

Kak ma vsakši človek svoje življenje i svoje navade, tak ma tudi vsakši narod svoje dugše ali kračše politično življenje, štero je nikaj ne drugoga kak zgodovina naroda. I ravno zato je zgodovina vsakšega naroda inačša. Pri nas v Jugoslaviji majo inačšo zgodovino Slovenci, inačšo Horvatje i inačšo Srbi. Pa tudi med temi majo tisti, šteri so prle pod drugov državov živeli, to je, ne so bili združeno z njimi, majo opet inačšo zgodovino. Da vzememo samo edno priliko: mi mamosta inačše preteklo življenje kak Slovenci onostran Mure. Ali itak smo si bratje, ar gučimo ravnostisti jezik, mamosta ravnokakše šege i navade kak oni. Edna mati nas je rodila i smo samo po nesreči bili ločeni jezero let, ali bratje smo si itak. Ravnokak či od edne družine se razidejo deca po sveti. Gdešete so, so si bratje i ljubijo eden drugoga.

Zdaj smo se pa združili. Opet ščemo živeti pod ednov strehov i resan že živimo. Kak je prišlo do toga? Po dugi-dugi trudi. Zmetna je bila ta pot, ali gvušna. Posrečilo se nam je, ar si ti prekmurski narod razmo nas i si nas bogao. Rešili te smo, lepa Slov. Krajina, ali delo je šče ne končano. Zdaj smo si postavili samo hižo, ali ta hiža je šče prazna. Bratje i sestre v njoj se šče skoro grdo gledajo. Mnogo-mnogo trudov nas bo ešče koštalo pripelati tebe, dragi prekmurski slovenski narod, do tiste sreče, štere si vreden, štero zaslužiš i do štere te moremo pripelati. To je naš cio, za tvojo srečo i zadovolnost se trudimo mi. Ali to je ne zadosta.

Ljudstvo samo more delati, si pomagati. Zdaj so ne več tisti časi, kak so bili negda pred 50 ali tudi pred 10 leti. Zdaj si slovensko ljudstvo v svojoj hiži svoj gospod. I ar si gospod, znaš, ka moreš delati. Ne samo motiko v rokah meti, nego bole pamet, razum i srce. Prosti narod si, zato ne gledaj samo sključeni na zemlo, ne rovaj samo v blati kak nema živina, nego zdigni se, poglej više i spoznaj svoj cio. I to je od zdaj naprej naša naloga: spoznati lepše zvišnejše, prostoga naroda vredno življenje i tudi tak se ravnati. V tom pogledu so naši bratje prek Mure dosta bole naprej. I zakaj to? Zato, ar so bili bole prosti kak mi i tudi bole — pridni. Ali zavolo toga nas ne sme biti sram. Ravno to nam more dati korajžo i veselje do dela, da jih dosegemo i ešče dale naprej pridemo. I to tudi bomo dosegli, či boš nas bogao prekmurski narod. Vse dosegemo, samo dela je potrebno. Vse dosegemo, samo organizacije trebe. Vse se more družiti. Kmetje vkup v edno društvo to je Kmečka zveza, delavci vkup v edno društvo, to je krščanska organizacija socialcov, obrtniki vkup, vaše društvo je Obrtna zveza. To so fundament, to so stebri slovenskoga političnoga i kulturnoga življenja. Što bo šo združeni s temi društvi i v teh društvih, toga pripelamo do sreče, do blaženstva, do lepoga življenja kelko se da dosegnoti na tej zemli. Što pa nede organizirani tu, bo zaostao, idemo prek njega. Zato celi prekmurski narod, organiziraj se, družji se v teh društvih, da prle dosegneš svoj cio!

Amerikancom.

V našoj lepoj „Slovenskoj Krajini“ se pripravljamo na dvoje veliko delo. Pred dvajsetimi leti se je začelo edno, pred par leti drugo.

Pred dvajsetimi leti je izišo prvi slovenski pobožni list „Marijin List“, šteroga čiste dohodke smo določili na samostan sv. Družine, v šterom bi misijonarje prebivali i oskrbljavali duše našega ljudstva po misijonaj na faraj, v svojoj na čast brez greha poprijetoj Dev. Mariji zidanoj cerkvi bi pa držali duhovne vaje za dečke-dekle, moške-ženske i deca naše Slovenske Krajine. Okroglo sedemdeset jezero koron penz je v té namen nabrano iz čistih dohodkov M. Lista pa darov. Te penz oskrbljavajo sami misijonarje v Celji.

To drugo, ka smo namenili je „Martinišče.“ Šteli smo v Sombotelu postaviti en zavod, v šterom bi naši slovenski dijaki dobili krščansko vzgojo i iz šteroga bi obiskavali gimnazijo. V té namen mamosta nabranih okroglo šest jezero koron, šteri penz se hrani v Crensovskoj posojilnici.

Prvo fundacijo, to je samostan sv. Družine, smo šteli v našem kraji gorpostaviti. Tak je bilo to potrjeno že pred dvajsetimi leti od višejnje cerkvene oblasti. To dovoljenje je zdaj ponovljeno páli po sombotelskom mil. púšpeki, ki so pismeno dovolili, ka se misijonarje lejko prinas naselijo.

Ta druga fundacija, ar je gimnazija zdaj doma v M. Soboti, se mora v M. Soboto kre gimnazije postaviti, da bi iz „Martinišča“ naši dijaki obiskavali gimnazijo. To fundacijo zovemo Martinišče, ar na čast sv. Martini bo se posvetila hiša z kapelov ali cerkevov, štero prevzemejo i v njej vodijo našo kat. mladino sálezi-

janci, duhovni sinovje častljivoga velikoga Don Boska. To drugo fundacijo za M. Soboto je naša cerkvena oblast, to je prekmurski vikariat odobrio, da smemo na njo pobirati.

A, dragi američanski naši rojaki, ni prvo ni drugo fundacijo v doglednom časi ne moremo gorpostaviti, če nam vi ne poskočite na pomoč. Mi Vas prosimo vu imeni vseh katoličancov v Slovenskoj Krajini, mislite na svoj rojstni kraj. Mislite na srebrno Muro, naše doline, naše gore, mislite na hišo, v šteroj vam je zibelka tekla, na blažena leta vaše mladosti pod očinskih hižov — mislite na svoje stariše, brate, sestre, rod, poznanca na vse svoje žlve i pokojne — pa — pa zbudite si sladki spomin i v njem pa z njim zahvalno ljubezen do svoje grude, do svojih živih i pokojnih pa pridite njim na pomoč. Pridite dušam svojih domačih na pomoč. Pridite mladini svojih domačih na pomoč! Pridite i odprite svoje dare pa uvekovečite svoj spomin. Od vas, jedino od vas je odvisno, jeli bo za kratek čas imela Vaša nebeska mati prečista Dev. Marija svetišče v vašem rojstnom kraji, gde bi se rešavale duše vaših rojakov! Od vas, jedino od vas je odvisno, bo li mela mladina vaše rojstne krajine zavetje na Srci Jezušovom vu „Martinišči“ da ne zabloudi na nevarnih potaj življenja. Od vas jedino od vas je to odvisno, dragi rojaki.

Mi se vupamo, ka vi ne preslišite našega glasa. Mi se vupamo, ka nam bodete prišli na pomoč. Mi se vupamo, ka bodete darivali ka te li mogli i te nas podpirali, ka to delo pride kem hitrej pod streho. Začnite z nabiranjem. Vaš penz stoji dobro. Vam se en-dva dolara malo poznata, nam sta pa na veliko pomoč. Prosil bi Vas mi rojaki Slovenske Krajine svoje vas rojake, dajte, odajte vsi najmenje dva dolara na „samostan sv. Družine“ i dva dolara na „Martinišče.“ To je naša prošnja. Teliko vsi morete. Ki pa več primore, več naj da. Dajte pa kem prle, ka kem prle začnemo. Pošljite penze ali naravnost ali pa po naših domačih tak za samostan sv. Družine kak za Martinišče na: „Cerkveni odbor za nabiranje „Martinišča“ i „samostana sv. Družine“

Crensovci Prekmurje, Slovenija, Jugoslavija.

To prošimo od vas kat. američanski Slovenci, mi domači vaši rojaki Slovenske Krajine.

Poročilo in izjava o nabranih knjigah za prekmurske knjižnice.

Cenjeno uredništvo „Novin“!

Mislim, ka je najbolje primerno, če pošljem to poročilo in izjavo Vam in po Vas vsem, šteri se bodo za to reč nadale pobrigali.

Že l. 1920 sam na malom zborovanji v Crensovcih (18. jul.) poročao, ka sam od „Slovenske straže“ izproso vekšo množno knjig za Prekmurje. Nekaj maloga smo nabrali tudi dijaki v Dijaškom domu v Ljubljani. Precej knjig je podaro g. Marijan Marolt iz Vrhnika; obljubo je, da bo ešče več posla. Tak se je nabralo telko knjig, ka bi se splačalo jih poslati v Prekmurje, kde bi naj dosegnole svoj cilj. Težave se kazale samo zavdlo vóznine ino pa komi bi se naj v Prekmurji knjige prek dale. Na imenivanom zborovanji se je sestavo v te namen odbor ali kak smo videli, tomi odbori potli ne bilo mogoče knjig prek dati.

V školskom leti 1920/21 mene ne bilo v Ljubljani in „Slov. straža“ je nekaj knjig že inam poslala (na Goriško); zato sam pred kratkim poskrbo, da so se ostale knjige prepeljale iz Alojzijovišča v Misijonsko hišo Tabor 12, kje se nahajajo tudi knjige, štere so dijaki iz Dijaškoga doma nabrali. — Knjig je za kakše 3 m^o. Ponajveč iz založbe Družbe Sv. Mohorja pa tudi druge.

Štiridesetletnica „Kat. tiskarne.“

V Ljubljani so 24. aprila slavili 40 letnico Katoliške tiskarne. Pred 40 leti so Slovenci meli samo male tiskarne, tak za silo. Istina, da jim je veliki ne trebalo, ar se je v slovenskom jeziki tudi ne tiskalo dosta. Ali pred 50 leti približno so se tudi Slovenci začnoli gibati tudi v tom oziri. Po vrsti so ustanavljali vsefelé novine, štere so shajale vsakši mesec, ali vsakši teden, na zadnje pa vsakši den. Zato so pa rabili tudi več i vekši tiskarn. Ar so šče te Slovenci bole sirmasški bili (kapitalisti, milionari so bili samo Nemci), so ne mogli napraviti naednok kakše vekše tvari, kak je na priliko vekša tiskarna. Zato so začnoli ustanavljati društva, štéri člani so pomali devali vküp peneze i tak so v kratkom časi nabrali telko, da so že l. 1883. postavili takšo tiskarno, kakše nega več v Jugoslaviji. Prle se je imenuvala „Katoliška tiskarna,“ zdaj pa „Jugoslovanska tiskarna.“

V njoj se tiska „Slovenec“ (dnevnik) „Domoljub“ (tjednik, štéri je jako fal i lep, zato ga toplo prporočamo). Tudi Bogoljub se tu tiska. Poleg toga pa več katoliški vučeni novin, mesečnikov, i skoro vse kaloliške knige. Što ide v Ljubljano, naj si pogledne to skoro najlepšo stavbo bele Ljubljane. — Pa tu vidimo, kak so Slovenci podjetni, vrli i pridni. Vsešerom se družijo v organizacije i potem z združeni mi močmi napravijo velko delo, šteroga eden ali dva ali sploh brez organizacije ne bi mogli napraviti. Tudi mi v Slov. Krajini se bomo pomali tak organizirali. Naši kmetje že majo „Kmečko zvezo,“ obrtniki pa „Obrtno zvezo.“ Zdaj se bomo samo trüdili, da bota tevi dve zvezi dobro šle naprej. Tak bomo tudi mi pomali prišli naprej, na hasek našoj lepoj Krajini, najbolje pa vsak sebi.

Prekmurski obrtnik.

Vu zadnjem časi so se tudi naši prekmurski obrtniki začnoli gibati. Sami vidijo i spoznajo potrebo po organizaciji. Med prvimi so bili obrtniki törjanske fare. Preminočo nedelo 22. pr. m. se je zbralo okoli 20 obrtnikov, da si pogučljo o bodoči organizaciji vu svojoj fari. Obrtnik Št. Litrop je pozdravo vse navzoče obrtnike i jim razložo namen njuvoga denešnjega zborovanja. Za njim je vu lepih besedah povedao namen, potrebo i cile organizacije obrtnikov g. R. Krščanski obrtnik ima mesto samo vu ednoj organizaciji, vu „Jugoslovanskoj obrtnoj zvezi,“ štéra je stanovsko-politična. Na sveti sta samo dve stranki: edna z Bogom, druga proti Bogi. G. Škafar iz Beltinec je priporočao, da si naj vsakši obrtnik naroči „Jugoslovanski obrtnik,“ glasilo slovenskih krščanskih obrtnikov. Nadale se je sklenilo, da pošlejo na občni zbor „Jugosl. obrtno zveze,“ štéri se bo vršio 10. maja t. l. vu Ljubljani, dva zastopnika za Prekmurje i sicer g. Štefanec Jožefa iz Turnišča i g. Škafar Jožefa iz Beltinec. Ob toj priliki se je ustanovo tudi začasni pripravljali

odbor za ustanovitev obrtne zveze za törjansko faro. Za predsednika je bio zvoljen Štefanec Jožef, za tajnika Dravec Jožef, za blagajnika Zdravec Štefan, vsi iz Turnišča. Za odbornike: Litrop Štefan, Polansček Štefan, Klčko Štefan, Kolmanič Ivan iz Turnišča, Horvat Janoš iz Gomilic i Gjörköš Jožef iz Nedelice. Gda bode vse potrebno pripravljeno, se ustanovi obrtna zveza. Navdúšenje za novo organizacijo med obrtniki je velko.

Obrtniki drugih far, vzemite si zgled od obrtnikov törjanske fare. Včinite vi ravno tak! Samo vu organizaciji je moč! *vse, ka nemre dosegnoti eden sam, lejko dosegnete, či ste združeni.* Obrnite hrbeh raznim demagogom, ne dajte se zapelati od Dr. Kukovca i njegovih pajdašov, štéri Vas poznajo samo ob volitvah. Pristopite vsi k „Jugosl. obrtnoj zvezi,“ štéra je na krščanskom fundamenti, štéra ima jasen program i se niti najmenje ne premišlavle, k šteroj političkoj stranki bi pristopila. Krščanski obrtniki celoga Prekmurja, združite se!

Teštament ali kak moremo teštament delati.

Važno je, da kmet štéri šče napraviti teštament, jasno povej, što naj dobi vse ali določeni tao i što naj dobi druge dele. Tu v Prekmurji je navada, da se šče zročiti grünt v gibajočimi stvarmi ednomi sini ali hčeri, vso drugo zemlo pa to je vse druge parcele izvün grünta pa naj dobijo vsa deca vednako, ali pa da se razdehi vsakša parcela na vsakše dete. Napravijo se pisma pred smrtjov betežnoga kmeta ali kmetice doma na domi s pomočjov župana (rihtara) ali koga drugoga. Ta pisma pa so dostakrat nevelavna i ji nemremo nūcati zavolo ednoga ali drugoga zroka. Navadno je v teh pismih notri očino i materino imanje vküp i se zobema imanjom razpolaga vküp, čiravno je samo eden betežen ali mrtev, drugi pa ešče živi zdrav. I to pismo bi naj bilo oporoka ali teštament ali pa izročilna pogodba, volilo. To je ne i nemre biti teštament, ar je tu v njem *zadnja vola očina i materina, štéra se pa nemre i ne sme družiti v edno pismo, v eden teštament.* Vsakše takše pismo more biti napravljeno za očo posebi i za mater posebi. — Kak pogodba je tudi ne valavno takše pismo, ar so ali stranke ne nameravale napraviti pogodbe, nego samo teštament, ali pa ar so ne bili vsi poleg pri delanji toga pisma i pri podpisivanji (ar so pri vojakih, v Ameriki, ali so pa ešče mali itd.) S takšimi pismami se pri tožbah nikaj nemre napraviti, i zadnja vola mrtvoga nemre napraviti, i zadnja vola mrtvoga nemre valati, ar njoj menjka tista forma, štéro šče zakon.

Zato je potrebno vsigdar dobro znati, ka šče napraviti kmet. Ali šče zročiti, to je oddati svoje imanje tak, da je sam navezani na zročitev i toga več niti sam nemre ināči napraviti, ali pa šče napraviti le teštament, to je da šče tak določiti, što naj kaj dobi po njegovi smrti, da sme ešče sam to ināči narediti. — V prvom slučajju je dobro, da včasí pozovemo tistoga, ki zna i sme delati po zakoni takša pisma, v drugom slučajju pa moremo delati ināči, či zna

teštator (što šče delati teštament) pisati i čteti, i ināči či ne zna niti pisati niti čteti.

Či oporočíteo ali teštator zna pisati (i čteti) i či to ešče lahko napravi, naj sam zapíše teštament, gde i gda ga je napravo i se podpiše, na priliko etak:

Teštament.

„Jaz podpisani Mihal Samec iz Dokležovja določam resan i premišleno, da naj za menov deduje vso mojo zapuščino moj sin Ivan. Zato pa mora moj sin Ivan zročiti peteroj mojoj deci Franci, Mihali, Anici, Mariji i Joški vsakšemi eno šestinko vseh parcel, izvün hiže, gospodarskoga poslopja i dvorišča, štéra postanejo z vsem gibajočim izključna last Ivanova. Nadale mora izplačati imenuvanjoi deci vsakšemi 4000 ští: štírijezero koron. Moja žena pa naj ma dosmrtni hasek grünta i zemle i gibajoči stvari.

V Dokležovji, dne 4. dec. 1922.

Mihal Samec.“

Či pa nemre pisati, te se morejo pozvati svedoki i oporočíteo njim more sam povedati, da jih je pozvao, da naj bodo nazoči pri njegovom teštamenti.

Kakši morejo biti svedoki?

Morejó biti trije svedoki, štéri poznajo zapuštnika (betežnika). Vsakši svedok more biti starejši od 18 let, vsakši more biti pri pameti, nesmi biti slepi ali glühi ali nemi, more razmiti jezik zapuštnika i nesmi biti v rodi v vednakoj vrsti ali do drugoga kolena v stranskoj vrsti ali v takšem svaštvi niti z zapuštnikom, niti z örčnikom niti z volilojemnikom. Tudi plačani služabniki zapuštnika, ali örčnika ali volilojemnika ne smejo biti svedoki. Ovak pa sme biti svedok tudi ženska.

Či napravi zapuštnik (betežnik) le ustmeni teštament, to je či se nemre včasí dobiti pisca, te naj pove zapuštnik v nazočnosti vseh treh svedokov svojo volo i naj tudi povej, da je to, ka je povedao, njegova zadnja vola.

Dale.

Proda se cenó krasno posestvo oddaljeno 4 km. od nekoga večjega mesta Slovenije tik državne ceste, večja gosposka hiša s 5 sobami, obširnejša gospodarska poslopja vse zidane z čez 80 joh zemljišča (njive, travniki, vinograd, gozd) z električno silo in razsvetljavo, več glav živine in vsemi potrebnimi stroji in orodjem, kakor tudi vozili. Ponudbe pod St. M. 4. na upravo lista.

Naznanje

vsem onim, štéri se spravljajo k zidi, prle kak bi si prskrbeli,
Cement, Vapno, Železne nosilce,
(Traverse) Okove (Spolarijo) in Štedilnike (Sparherde)
naj se obrnejo k meni, nadale priporočam: Dobropoznate moje specijalne Garantierane kose, vsakovrstno orodje (šker) za les pa za železo obdelavati. Jako točna in poštena podvorba.

Trgovina z železom

Jožef Toplak prle Marton Kálmán
Dolnja Lendava, Glavna ulica 67.

Dva vajenca (inaša)

za mizarsko obrt sprejme
GUSTAV ŠTAUS v BELTINCI.

Najbogši

Portlandcement,
Papir za streho pokrivati,
Izolirpapir za zid,
Beton za pivnice proti vodi,
Superfosfat (mütrágya),
Šteinkol,
Vogelje za kovače
Drva vsake vrste

se po dnevnoj ceni dobi pri

CZIPOTH VIKTORI

trgovina z lesom, drvami in premogom
MURSKA SOBOTA, Prekmurje.

JOŽEF NEŠKUDLA v Cic. — Jablom n|Orl, Češka ustanovljeno l. 1810. pošilja v predbroj kakovosti vse cerkvene obleke, kazule, pluviale, dalmatike, antipendije, cerkvene bandere, društvene zastave predvsem orlovske, kelihe, ciborije, monštranice i vse posode iz kovine. Stare obleke se umetno i fal popravijo. Kelihi se za ceno od 300 Din. naprej pozlatijo. Vse reči se bodo brez carine dopošljale. Za celo Jugoslavijo je zastopstvo pri:
JAROSLAV NEŠKUDLA,
Ljubljana, Sv. Petra cesta 25.

K odaji hiša i posestvo.

V Dolnjem Lakoši poleg dolnjelendavskoga kolodvora je k odaji

eno lepo posestvo in hiša. Posestvo stoji približno iz 5 oralov zemlje, senožati i sadovnjaka. Hiša je zidana i s črepom pokrita, stoji iz 2 sobi, kühnje, kleti i pivnice kak gospodarsko poslopje. — Natančnejša pojasnila dá KAROL HORVAT bivši notariuš v ROGAČOVCI kak tudi 12—13. majuša se v D. Lakoši nahajajoči lastniki.

Ház és birtokeladás.

Dolnja Lakosban a dolnjelendavai vasutállomás közelében levő özv. Horvath Vendelné-féle, téglából épült, cseréppel fedett 2 szoba, konyha, előszoba, kamra és pincéből álló lakóház gazdasági épületekkel valamint a hozzátartozó kb. 5 hold szántó, rét és telekkel valamint a legelő illetőséggel együtt örök áron eladó. — Értekezni lehet és bővebb felvilágosítást ad HORVÁTH KÁROLY körmegyző ROGAČOVCI (Sv. Jürj) Prekmurje, valamint május 12—13-án D. Lakosban tartózkodó tulajdonosok.

Podpirajte Novine!